

Sammanfattning

Fråga om det förelegat vägande skäl för att stadigvarande förflytta en lärare mot hennes vilja på grund av två händelser som inträffat med två elever och om det förelegat grund för avskedande. Arbetsdomstolen finner inte visat att det förelegat vägande skäl till förflyttningen efter det att en lång tid passerat utan att kommunen vidtagit några åtgärder och finner att förflyttningen haft grund i lärarens religiösa tillhörighet. Arbetsdomstolen finner vidare att kommunen varit förhindrat att avskeda läraren på grund av den s.k. tvåmånadersregeln.

ARBETSDOMSTOLEN

DOM
2006-12-13
StockholmDom nr 123/06
Mål nr A 198/05
Mål nr A 168/06**KÄRANDE**

Lärarförbundet, Box 12229, 102 26 STOCKHOLM

Ombud: advokaten Birgitta Lind, Advokat Birgitta Lind AB, Fleming-
gatan 21, 112 26 STOCKHOLM**SVARANDE**

Uppsala kommun, 753 75 UPPSALA

Ombud: jur. kand. Gunnar Bergström, Gunnar Bergström Juridik AB,
Kvarnhagsvägen 157, 145 60 NORSBORG**SAKEN**

Ogiltigförklaring av avskedande m.m.

Bakgrund

Mellan Uppsala kommun (kommunen) och Lärarförbundet (förbundet) gäller kollektivavtal, bl.a. Allmänna bestämmelser, AB 01. I detta avtal återfinns bl.a. följande bestämmelse.

§ 8 Allmänna åligganden**Mom. 1**

.....
Vid stadigvarande förflyttning av arbetstagare ska beaktas, att vägande skäl ska finnas för att förflytta arbetstagaren mot hennes eller hans önskan.
.....

Å.G. är medlem i Lärarförbundet. Hon är också medlem i Filadelfiaförsamlingen i Knutby. Sedan år 2001 har hon varit anställd hos kommunen som lärare med placering vid Knutby skola. Den 7 maj 2004 beslutade kommunen att stadigvarande förflytta Å.G. till en annan skola inom kommunen. Tvist har uppkommit om kommunen genom denna åtgärd har brutit mot kollektivavtalet alternativt gjort sig skyldig till diskriminering på grund av religion enligt lagen (1999:130) om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning (i det följande 1999 års lag).

Den 1 februari 2006 avskedades Å.G. från sin anställning. Tvist har uppkommit huruvida kommunen haft laga grund för avskedandet.

Tvisteförhandlingar har hållits mellan parterna utan att de har kunnat enas.

Yrkanden

Förbundet har väckt talan i Arbetsdomstolen mot kommunen, mål nr A 198/05, och yrkat att Arbetsdomstolen skall förplikta kommunen att

- till Å.G. utge allmänt skadestånd med 150 000 kr, samt
- till förbundet utge allmänt skadestånd med 75 000 kr.

På skadeståndsbeloppen har förbundet yrkat ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning, den 23 september 2005, tills betalning sker.

Kommunen har bestritt käromålet. Inga belopp avseende allmänt skadestånd har vitsordats, dock har ränteyrkandena vitsordats som skäligen i och för sig. Kommunen har yrkat att den av förbundet åberopade grunden för talan om diskriminering enligt 1999 års lag skall avvisas.

Förbundet har bestritt kommunens avvisningsyrkande.

Förbundet har därutöver väckt talan vid Arbetsdomstolen mot kommunen, mål nr A 168/06, och yrkat att Arbetsdomstolen skall

- ogiltigförklara avskedandet av Å.G., samt
- förplikta kommunen att till Å.G., för brott mot 18 § anställningskyddslagen, utge allmänt skadestånd med 120 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från och med den 3 mars 2006 tills betalning sker.

I det fall saklig grund för uppsägning men inte laga grund för avskedande förelegat har förbundet yrkat att Arbetsdomstolen skall förplikta kommunen att till Å.G. utge

- allmänt skadestånd med 80 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från och med den 3 mars 2006 tills betalning sker,
- uppsägningslön för tiden den 1 februari – 2 juni 2006 med 21 200 kr per månad, jämte ränta enligt 6 § räntelagen på varje förfallet månadsbelopp från och med den 25:e i varje månad tills betalning sker, samt
- semesterersättning med 10 346 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från och med den 1 september 2006 tills betalning sker.

Kommunen har bestritt förbundets yrkanden även i nu nämnda delar. Inget belopp avseende allmänt skadestånd har vitsordats som skäligt. Däremot har beloppen avseende uppsägningslön och semesterersättning vitsordats. Vidare har ränteyrkandena vitsordats som skäliga i och för sig.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Arbetsdomstolen har förordnat att målen skall handläggas i en rättegång.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

Förbundet

Knutby skola m.m.

Knutby skola är en kommunal grundskola inom Uppsala kommun. Läsåret 2003/2004 hade skolan cirka 175 elever uppdelade i åtta klasser inklusive en förskoleklass. Ungefär 40 elever på skolan hade behov av s.k. särskilt stöd. Antalet anställda lärare var ca tio och antalet elevassistenter var åtta. Rektor för skolan var L.N.

Å.G., tidigare L., är född år 1972. Hon erhöll sin lärarexamen hösten 1997. Hon anställdes vid Knutby skola höstterminen 2001 som behörig lärare för klasserna 4–9 med undervisning i svenska, engelska och tyska. Dessförinnan hade Å.G. haft en motsvarande befattning vid en skola inom Norrtälje kommun. Å.G. är medlem i Filadelfiaförsamlingen i Knutby, vilken tidigare tillhörde Pingstkyrkan. Flera av församlingens medlemmar arbetade på skolan, t.ex. lärarna A.A. och A.L. samt elevassistenter S.F. och A.W.

Läsåret 2001/2002

Under läsåret 2001/2002 skulle Å.G. undervisa i klass 3–4. I klassen fanns eleven F. F. hade under hela sin skoltid haft stora problem med ett starkt utagerande beteende som ledde till att han ofta hamnade i slagsmål, ibland även med tillhyggen. Allmänt kan sägas att F:s utagerande beteende utgjorde en fara för honom själv och andra. F:s mamma hade under en lång tid försökt förmå kommunen att placera F. vid en resursskola för barn med särskilda behov. Trots löften från kommunen blev F. inte placerad i en sådan skola.

När det stod klart att Å.G. skulle ha F. i sin klass bestämdes det att hon och elevassistenten A.W. skulle besöka F. och hans mamma i bostaden. Vid besöket talade man om hur F. skulle bemötas när han fick raseriutbrott och började slåss. Mamman berättade hur hon själv gjorde för att hålla F. lugn, vilket bl.a. innebar att hon höll i honom hårt tills han lugnat sig.

Å.G:s lärargärning med F. utföll mycket väl och hon fick mycket beröm. F., som tidigare varit mycket orolig i skolan och haft svårt att prestera något skolarbete, började successivt bli lugnare och prestera bättre. Han fick dock fortfarande raseriutbrott. Vid utbrotten tvingades skolpersonalen att använda sina fysiska krafter mot honom för att undvika att han skadade sig själv, andra eller egendom. Ibland tvingades skolpersonalen att lägga ner F. på golvet och sätta sig gränsl över honom, utan att vila tyngden på honom, för att kunna lugna honom. Detta sätt att bemöta F. var överenskommet mellan mamman, skolpsykologen, L.N., A.W. och Å.G. Det kan tilläggas att arbetet vid en resursskola för barn med särskilda behov i hög grad präglas av att personalen tvingas använda sina fysiska krafter mot elever som har de beteenden som F. hade.

Under år 2002 beslutades att Å.G. på grund av en omorganisation inte skulle vara ansvarig för F:s klass under läsåret 2002/2003. Med anledning av lärarbytet skrev mamman till Skolverket för att försöka ändra beslutet. För

att lugna mamman kom man överens om att Å.G. inte helt skulle släppa ansvaret för F. utan att hon fortfarande skulle ha ett visst engagemang för honom, exempelvis genom att ha viss undervisning i hans klass. Sedermera blev P.S. F:s nya klassföreståndare.

Händelsen med F.

I februari eller mars 2003 inträffade en händelse med F. I korthet inträffade följande. Det började med att F. bråkade med en kamrat i en korridor. Å.G. ingrep och ville ta F. åt sidan för att tala med honom. F. började vifta med armarna och sparka. Detta ledde till att Å.G. var tvungen att leda in F. i ett annat rum. En handikapptolett var det enda utrymme som just då var tillgängligt. Å.G. försökte lugna F. som var arg, skrek, slog och sparkade. Hon fick hjälp av elevassistenten S.F. och det slutade med att de tvingades hålla F. stilla på golvet på toaletten. L.N. kom till platsen. Även P.S. blev vittne till delar av händelsen. Direkt efter händelsen hölls ett möte mellan Å.G., S.F., L.N. och P.S. där det inträffade diskuterades. Senare samma dag berättade Å.G. för mamman om vad som hänt vid ingripandet mot F.

En kortare tid efter händelsen kom det till stånd ett möte med Å.G., F:s mamma, L.N., S.F., A.W. och P.S. Vid detta tillfälle blev både mamman och L.N. väl införstådda med vad som inträffat och bakgrunden till händelsen. L.N. har varken vid denna tidpunkt eller senare reagerat eller agerat med anledning av händelsen. Hon har ansett händelsen vara utagerad.

I samband med polisutredningen om de händelser som sedermera kom att betecknas som mordet och mordförsöket i Knutby fick polisen kännedom om händelsen. Polisen startade på eget initiativ en förundersökning. Å.G. och S.F. har därefter, den 30 november 2005, dömts av Uppsala tingsrätt för misshandel och olaga frihetsberövande av F. Domen är överklagad.

Händelsen med S.

I november 2003 inträffade i korthet följande. Å.G. sade ett flertal gånger till S., en elev i årskurs 5, att sluta spela basket i en korridor. S. slutade inte, varför Å.G. tog tag om hennes haka för att få henne att lyssna. Händelsen ansågs senare utagerad efter samtal mellan Å.G., S. och hennes far samt L.N.

Händelseförloppet januari – februari 2004

Lördagen den 10 januari 2004 inträffade mordet och mordförsöket i Knutby. Å.G. var nära vän till mordoffret och till den person som utsattes för mordförsök. De var också medlemmar i Filadelfiaförsamlingen i Knutby.

Händelserna i Knutby blev föremål för en massiv bevakning av massmedia. Detta påverkade skolpersonalen och eleverna vid Knutby skola. Det publicerades i media uppgifter om den personal på skolan som var medlemmar i Filadelfiaförsamlingen. Det gjordes bl.a. gällande att denna del av personalen hade en annan värdegrund än den som skolan representerade, främst avseende barnuppfostran och jämställdhet mellan könen. Med anledning av

dessa uppgifter vidtog kommunen ett flertal åtgärder som innebar att i princip samtliga anställda vid skolan som var medlemmar i Filadelfiaförsamlingen blev föremål för olika arbetsledningsbeslut. Lärarförbundet har väckt talan i Arbetsdomstolen angående ytterligare en medlem, A.A. (mål nr A 197/05). Även Svenska Kommunalarbetsareförbundet har väckt talan i Arbetsdomstolen och gjort gällande att sex av deras medlemmar på olika sätt blivit utsatta för diskriminering på grund av sin religion (mål nr A 57/06). Såvitt känt finns det i dag bara en anställd kvar vid skolan som tillhör Filadelfiaförsamlingen, förbundets medlem A.L. Även hon drabbades genom att hon inte fick vara kvar i ledningsgruppen för skolan.

Kommunen har systematiskt och medvetet sett till att de anställda vid skolan som var medlemmar i Filadelfiaförsamlingen på ett eller annat sätt inte är kvar vid Knutby skola. Av intresse för Å.G:s vidkommande är följande.

Med anledning av mordet och mordförsöket i Knutby sjukskrevs Å.G. under tiden den 12–15 januari 2004. Under samma tid hade media skrivit att personalen vid Knutby skola som tillhörde Filadelfiaförsamlingen använde kränkande metoder mot eleverna. När Å.G. fredagen den 16 januari 2004 kom till skolan meddelade L.N. att en förälder skulle undervisa parallellt med Å.G. vissa dagar i veckan i hennes klass. Samma dag informerade rektorn L.N. skriftligen föräldrarna till eleverna vid skolan om att hon – på grund av händelserna i Knutby och vad som i media hade skrivits om dessa händelser – skulle vidta personalförstärkningar och omflyttningar av personal. I informationen angavs att ”syftet med förändringarna är att säkerställa att styrdokumentet efterlevs. Det skall inte råda något tvivel om att de värderingar som skall råda är de som genomsyrar verksamheten”. Av dessa formuleringar kan utläsas att rektorn syftade på att medlemmarna i Filadelfiaförsamlingen inte följde skolans styrdokument då de, enligt vad som hade framkommit i massmedia, hade en annan värdegrund.

När Å.G. kom till skolan måndagen den 19 januari 2004 fann hon, förutom den av L.N. omtalade föräldern, ytterligare en förälder i klassrummet. På fråga svarade den andra föräldern att även hon skulle undervisa parallellt med Å.G. Eftersom Å.G. var ovetande om detta uppsökte hon L.N. tillsammans med A.L., som vid den tidpunkten tillhörde skolans ledningsgrupp. L.N. uppgav då att hon saknade förtroende för Å.G. på grund av medias uppgifter om vilken människosyn medlemmar i Filadelfiaförsamlingen hade. På fråga svarade L.N. att de två föräldrarnas uppgift i klassrummet var att fungera som "överrockar" eller övervakningskameror i avsikt att kontrollera hur arbetet i klassen utfördes av Å.G. Å.G. frågade då om L.N. insåg att detta innebar diskriminering, vilket L.N. medgav att det gjorde. Samma dag, dvs. måndagen den 19 januari 2004, informerade L.N. skriftligen personalen på skolan om att de två föräldrarna skulle arbeta tillsammans med Å.G. i hennes klass. Samtliga de anställda vid skolan som omnämns i den skriftliga informationen är medlemmar i Filadelfiaförsamlingen. De båda föräldrarnas närvaro och L.N:s agerande kom att förändra undervisningssituationen totalt, vilket gjorde det mycket svårt för Å.G. att utföra sitt arbete.

Dagen efter, den 20 januari 2004, skickade L.N. åter ut skriftlig information till föräldrarna angående personalförändringar. I informationen uttryckte L.N. inledningsvis att hon och föräldrarna kände stor oro över Filadelfiaförsamlingens värderingar och om dessa värderingar på något sätt kom fram i skolans verksamhet. De personalförändringarna som berörs i informationen avser Å.G., S.F. och A.A., vilka samtliga är medlemmar i Filadelfiaförsamlingen.

Den 28 januari 2004 publicerades en artikel i tidningen Dagen. I artikeln gjorde P.P. uttalanden med innebörden att kommunen omfördelat arbetslagen vid Knutby skola på grund av att det uttryckts oro över vilken värdegrund medlemmar i Filadelfiaförsamlingen förmedlade.

Veckan därefter, dvs. under första veckan i februari 2004, tog Å.G. kontakt med Lärarförbundet, vars företrädare D.S. vid förbundets lokalavdelning i Uppsala kom att företräda henne. D.S. kom även att företräda A.A. och A.L.

Vid ett möte den 17 februari 2004, som gällde A.A., uppgav L.N. till D.S. att skälet till att A.A. inte fick återgå till sitt arbete på Knutby skola var den bild hon hade fått av församlingsmedlemmarna genom massmedia, vilken hade påverkat hennes uppfattning om A.A. Enligt L.N. hade församlingsmedlemmarna en annan värdegrund med avseende på åga mot barn och jämställdhet mellan könen. Vidare uppgav L.N. att hon inte kunde förstå hur A.A. kunde tillämpa en värdegrund i sitt arbete som lärare och en annan privat. Det kan även tilläggas att L.N., vid ett rehabiliteringsmöte avseende A.L. i början av april 2004, uttalade till D.S. att hon inte hade något förtroende för församlingsmedlemmar över huvud taget.

Kommunens interna tillsynsrapport

I mitten av januari 2004 hade kommunen beställt en tillsynsrapport av två oberoende konsulter. Själva tillsynen utfördes i januari och februari då det rådde en spänd atmosfär bland skolpersonal, elever, föräldrar och andra vid Knutby skola. Konsulterna delade upp personalen i två grupper, en med medlemmar i Filadelfiaförsamlingen, en med icke-medlemmar. Varje grupp fick svara på en mängd frågor. Rapporten redovisades för skolpersonalen vid ett möte den 4 mars 2004. I den lydelse rapporten då hade framgår att konsulterna bl.a. föreslog att rektorn skulle söka minska antalet anställda vid skolan med medlemskap i församlingen. När rapporten sedermera lades ut på Internet av kommunen var rekommendationen borttagen. Det kan emellertid konstateras att rekommendationen hade kommit L.N. till del innan den togs bort. Därutöver innehöll rapporten bl.a. följande.

En rad åtgärder har vidtagits med anledning av det som inträffat [mordet och mordförsöket i Knutby, Arbetsdomstolens anm.] Elevassistenterna har minskat i antal och fler lärare har anställts. En person vid skolan har omplacerats och fler kommer att förflyttas. En av deltagarna i intervjuerna, en pingstvän som tillhört skolans ledningsgrupp, har bytts ut. Avsikten är att arbetslagen skall organiseras om. Detta kommer att ske senast till höstterminens start. Några föräldrar har flyttat sina barn från grupper, där personal med anknytning till pingstförsamlingen tjänstgör.

Texten ger uttryck för det systematiska arbete som kommunen redan vid den tidpunkten hade inlett för att reducera antalet anställda med medlemskap i Filadelfiaförsamlingen. Vad som anges om en person vid skolan som har omplacerats syftar på A.A. Med den pingstvän som tillhört skolans ledningsgrupp åsyftas A.L.

Dagen efter mötet med skolpersonalen, den 5 mars 2004, lämnade skolledningen skriftlig information till föräldrarna. I informationen angavs bl.a. följande.

Den revision som har gjorts av förskolan och skolan har delgivits de som har blivit intervjuade under veckan. De åtgärder som vi skall göra kommer att presenteras i slutet av mars månad.

På personalsidan är för närvarande flera sjukskrivna. A.A., A.W., G.S., A.V. [numera L., Arbetsdomstolens anm.], L.W. och Å.L. [numera G., Arbetsdomstolens anm.] är sjuka. S.W:s anställning som elevassistent avslutades den 29 februari. I klass 3-4 är H.N. klassföreståndare hela vårterminen.

Det kan konstateras att samtliga uppräknade personer utom H.N. är medlemmar i Filadelfiaförsamlingen.

Skriftlig varning

Vid ett föräldramöte den 8 mars 2004 lämnade A.J. och L.N. information om att Å.G. inte fick återkomma till skolan och att hon inte var lämplig att arbeta med barn. Vidare uppgavs att Å.G. fått en varning för händelserna med F. och S.

Först den 12 mars 2004 informerades Å.G. om att kommunen hade för avsikt att meddela henne en disciplinpåföljd i form av en skriftlig varning. Den 22 mars 2004 hölls en överläggning där Å.G., D.S., kommunens PA-konsult B.S. och L.N. deltog. Å.G. fick tillfälle att lämna synpunkter på händelserna med F. och S. Innan mötet hade Å.G. tillsammans med D.S. gått igenom händelserna och ”tränat” på hur hon skulle berätta och vid mötet lämnade hon en utförlig rapport om händelserna.

Den 23 mars 2004 hölls en formell överläggning mellan D.S. och B.S. om den tilltänkta skriftliga varningen. Vid detta tillfälle uppgav B.S. att hon ansåg att de omständigheter som skolledningen lagt till grund för varningen inte var tillräckliga. B.S. ville mot denna bakgrund ajournera överläggningen, vilket också skedde.

Å.G. var under delar av vårterminen 2004 sjukskriven och den 31 mars 2004 upphörde hennes sjukskrivning. Hon ringde därför till L.N. för att efterhöra vad som gällde för henne när hon skulle återgå till arbetet. L.N. hänvisade till A.J., som Å.G. inte fick kontakt med. A.J. lämnade däremot senare ett meddelande på Å.G:s mobilsvaret av innebörd att hon inte fick fortsätta sitt arbete vid Knutby skola utan att hon skulle börja arbeta vid Fredrika Bremerskolan i Uppsala den 13 april 2004. Vidare uppgav A.J. att rektorn för Fredrika Bremerskolan skulle kontakta Å.G. Så kom dock aldrig att ske.

Överläggningen om den skriftliga varningen återupptogs den 2 april 2004. Vid överläggningen framkom, genom uppgifter som B.S. lämnade, att det hade varit ett möte med företrädare för grundskolans ledning och företrädare för personalavdelningen samt att personalavdelningens företrädare då uppgivit att det enligt deras mening inte fanns grund för att tilldela Å.G. en skriftlig varning. Ledningen för kommunens grundskola hade emellertid krävt att varningen skulle utfärdas och det blev mötets beslut. B.S. meddelade därför motvilligt D.S. att kommunen beslutat att Å.G. skulle tilldelas en skriftlig varning. Samma dag beslutade kommunen om disciplinpåföljd. På grund av den rådande situationen blev Å.G. återigen sjukskriven.

Å.G. drabbades således mer än ett år efter händelsen med F., och närmare sex månader efter händelsen med S., av en disciplinpåföljd i form av en varning. Varningen var ett led i kommunens systematiska och medvetna agerande för att se till att de anställda vid skolan som var medlemmar i Filadelfiaförsamlingen på ett eller annat sätt skulle lämna skolan.

Förflyttning

Den 7 april 2004 hölls ett möte mellan Å.G., D.S. och B.S. Å.G. förklarade att hon ville återgå till arbetet vid Knutby skola men fick besked från B.S. att hon inte tilläts arbeta vid skolan. B.S. uppgav vidare att kommunens beslut att förflytta Å.G. till Fredrika Bremerskolan i Uppsala alltjämt gällde. Å.G. orkade i den rådande situationen inte börja arbeta vid någon ny skola och blev därför fortsatt sjukskriven.

Den 23 april 2004 hölls en förhandling, enligt 11 § medbestämmandelagen, om att stadigvarande förflytta Å.G. Vid förhandlingen hänvisade kommunen till händelserna med F. och S. och den skriftliga varningen, vilket lett fram till att L.N. saknade förtroende för Å.G. Vid detta tillfälle nämndes inget från kommunens sida om att händelsen med F. hade varit föremål för utredning. Inte heller nämndes något om att L.N. under det år som gått skulle ha övervägt vilken åtgärd som skulle vidtas mot Å.G. eller att något nytt skulle ha framkommit om händelsen med F. Däremot diskuterades frågan om kommunen på grund av tidsutdräkten hade förlorat sin rätt att meddela en skriftlig varning, dvs. om det fanns någon regel om preskription för denna typ av åtgärd. Beslutet om förflyttning motiverades av samma omständigheter som varningen.

På vilket sätt Å.G. skulle vara en mer lämplig lärare vid någon annan skola har kommunen inte kunnat motivera. Mot bakgrund av att Å.G. redan erhållit en disciplinpåföljd för händelserna och då hon ansågs lämplig att även fortsättningsvis undervisa fanns således inte någon rimlig anledning att förflytta henne.

I en skrivelse daterad den 28 april 2004 informerades elever och föräldrar på Knutby skola av kommunens grundskolechef P.P. och t.f. skolområdeschef A.J. om att det fattats beslut om att tre personer i personalgruppen hade förflyttats till andra skolor samt att någon ändring av beslutet inte skulle ske. Av informationen framgår att beslutet om förflyttningarna fattats mot bakgrund av Skolverkets tillsynsrapport och den interna tillsynsgruppens rapport. De tre personer som åsyftas är Å.G., A.A. och S.F. Det kan konstateras att det av skrivelsen inte framgår att förflyttningen av Å.G. berodde på händelserna med F. och S.

Den 7 maj 2004 fattade kommunen beslut om att stadigvarande förflytta Å.G. från Knutby skola till Uppsävjaskolan från och med den 9 augusti 2004. Å.G. kom dock inte att börja arbeta vid Uppsävjaskolan då hon var sjukskriven.

Föräldraupprop

Den 6 maj 2004 förekom ett föräldraupprop, som undertecknades av cirka trettiofem föräldrar till elever på skolan. I uppropet protesterade föräldrarna mot att skolledningen beslutat att på olika sätt ”göra sig av med” lärare och assistenter som tillhörde församlingen och framförde de att de ansåg att den personalens värdegrund i skolan inte skilde sig från läroplanens. Därutöver innehöll uppropet bl.a. krav på att de borttagna lärarna och assistenterna skulle få tillbaka sina tjänster på Knutby skola. Utöver uppropet förekom även andra skrivelser från föräldrar med motsvarande krav. Uppropet föranledde kommunen att svara föräldrarna i en skrivelse daterad den 3 juni 2004. I denna angavs att de omplacerade lärarna och assistenterna inte skulle komma tillbaka till Knutby skola. Föräldrauppropet och svarsskrivelsen blev föremål för en artikel i Uppsala Nya Tidning. Artikeln innehöll en intervju med A.J. På en fråga om hur problemet vid Knutby skola skulle lösas svarade hon, enligt artikeln, att fler anställda som tillhörde församlingen skulle kunna komma att omplaceras.

Skolverkets tillsynsrapport

Skolverket gjorde under vintern/våren 2004 en utredning med anledning av en anmälan till verket om påstådda missförhållanden vid Knutby skola. Utredningen genomfördes vid ett oanmält besök vid skolan den 23 januari 2004 då verket genomförde intervjuer med ett antal elever, skolans specialpedagog samt de lärare och elevassistenter som var på plats. Bland dem som inte intervjuades var Å.G., S.F. och F. Av tillsynsrapporten framgår bl.a. att det inträffat tre händelser vid skolan under år 2003, vilka närmare redovisas. Två av händelserna är de tidigare berörda händelserna med F. och S. Eftersom varken Å.G., S.F. eller F. intervjuades bygger rapporten på ett ofullständigt underlag. Av tillsynsrapporten framgår även att L.N. inte vidtog några åtgärder i anledning av händelserna. Vidare framgår att L.N. brustit beträffande hanteringen av elever med behov av särskilt stöd, bl.a. genom bristande uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogram och handledning, stöd och kompetensutveckling till den personal som arbetar med elever med behov av särskilt stöd. Tillsynsrapporten avslutas med att Skolverket riktar allvarlig kritik mot kommunen.

I ett yttrande daterat den 22 juni 2004 svarade kommunen på Skolverkets tillsynsrapport. Beträffande de åtgärder som genomförts angavs bl.a. följande.

PA-konsult har tillsammans med fackliga företrädare haft separata möten med personal som omplacerats vid ett flertal tillfällen. En lärare har tilldelats en skriftlig varning och en elevassistent är polisanmäld och skildes från arbete vid Knutby skola inför vårterminen, formellt beslutades förflytt-

ningen den 19 januari 2004. Ytterligare en lärare har förflyttats. Besluten har fattats utifrån de rapporter som lämnats.

Yttrandet utvisar att samtliga personalåtgärder som vidtogs av kommunen skedde på grundval av vad man – ”utifrån de rapporter som lämnats” – tillskrev medlemmarna i Filadelfiaförsamlingen i fråga om deras värdegrund. Med den lärare som tilldelats en skriftlig varning avses Å.G.

Avskedandet av Å.G.

Kommunen gör gällande att Å.G. genom sitt agerande gentemot F. har gjort sig skyldig till allvarliga fel i sitt arbete och att det innebär att det förelegat laglig grund för att avskeda henne.

Vad som inträffat med F. har hela tiden varit ostridigt. L.N., som företrädde kommunen och kom till platsen för händelsen, har då fått full information om vad som inträffat. Hon har också fått full information om händelsen en kortare tid därefter och funnit händelsen utagerad. Kommunen har även vid mötet den 22 mars 2004, i anledning av att kommunen avsåg att tilldela Å.G. en varning, fått full information om vad som inträffat. Händelsen har inte anmälts till kommunens personalenhet och har inte heller föranlett någon polisanmälan från skolledningens eller föräldrars sida. Först i samband med mordet och mordförsöket i Knutby och den efterföljande mediabevakningen har kommunen kommit att agera mot Å.G. på grund av händelsen. Kommunen har alltså känt till vad som inträffat i mer än två månader före underrättelsen om avskedandet den 1 februari 2006. Det förhållandet att tingsrätten funnit att det av kommunens företrädare kända och accepterade agerandet från Å.G:s sida i rättslig mening utgjort brottsliga gärningar saknar betydelse.

Kommunen har, som tidigare redogjorts för, på grund av händelsen med F. tilldelat Å.G. en skriftlig varning och därefter beslutat om att mot hennes vilja stadigvarande förflytta henne till en annan skola inom kommunen. Genom det nu verkställda avskedandet har kommunen vidtagit ytterligare en åtgärd på grund av samma händelse. Det har hon inte haft anledning att räkna med.

Å.G:s handlande i samband med händelsen med F. har även varit både lämpligt och nödvändigt. L.N. har på olika sätt accepterat att personalen tvingades hantera F. på det sätt som skedde. Hon har även själv lugnat en utagerande elev på samma sätt som Å.G. och S.F. gjort i olika sammanhang. Å.G:s handlande kan inte anses utgöra laga grund för avskedande eller ens saklig grund för uppsägning.

Sammanfattning av grunderna för förbundets talan

Den stadigvarande förflyttningen

Det har inte funnits vägande skäl för kommunen att stadigvarande förflytta Å.G. Skälet till kommunens åtgärd har varit Å.G:s religion. Kommunen har därigenom brutit mot kollektivavtalet och skall därför i enlighet med 54 § medbestämmandelagen förpliktas att utge allmänt skadestånd till Å.G. och förbundet.

Som alternativ grund för skadeståndsyrkandet till Å.G. görs det gällande att kommunen gjort sig skyldig till diskriminering enligt 1999 års lag. Kommunen har i strid med 10 § 6 i 1999 års lag fattat ett diskriminerande arbetsledningsbeslut. Kommunen har gjort sig skyldig till direkt diskriminering genom förflyttningsbeslutet. Å.G:s religiösa tillhörighet har varit känd för kommunen. Förflyttningen utgjorde ett missgynnande av henne. Kommunens åtgärd att förflytta Å.G. har haft samband med hennes religion. Alternativt görs det gällande att Å.G. indirekt diskriminerats genom att kommunen tillämpat § 8 i Allmänna bestämmelserna på ett sätt som missgynnat henne. För brottet mot 1999 års lag skall kommunen enligt 17 § samma lag utge allmänt skadestånd till Å.G.

De omständigheter som enligt förbundet ger anledning att anta att Å.G. blivit diskriminerad genom förflyttningsbeslutet är följande.

- Å.G:s agerande vid händelsen med F. var accepterat av skolledningen som lämpligt och nödvändigt. Direkt efter händelsen ansågs den även utagerad av L.N.
- Förflyttningen vidtogs över ett år respektive sex månader efter händelserna i fråga.
- Förflyttningen vidtogs efter det att media givit en bild som gick ut på att de församlingsmedlemmar som var anställda vid skolan, på grund av sin religion, hade en annan värdegrund än skolan avseende uppfostran av barn och jämställdhet mellan könen.
- Skolledningen vidtog ett antal arbetsledningsåtgärder, som för Å.G:s del t.ex. innebar att hon fick ”överrockar” i form av föräldrar som bevakade henne i klassrummet på grund av att skolledningen inte litade på församlingsmedlemmarna.
- I februari 2004 var de oberoende konsulternas tillsynsrapport klar vari inledningsvis rekommenderades att skolledningen skulle söka minska antalet anställda vid skolan som var medlemmar i församlingen.
- I princip samtliga anställda vid skolan som var medlemmar i församlingen fanns några månader efter mordet och mordförsöket inte längre kvar på skolan.
- Å.G. tilldelades en skriftlig varning under hänvisning till att hon kränkt två elever under år 2003, dvs. samma händelser som beträffande förflyttningen.

Avskedandet

Kommunen har inte haft laga skäl att avskeda Å.G.

I första hand görs gällande att kommunen varit förhindrad att avskeda Å.G. eftersom avskedandet grundar sig enbart på omständigheter som inträffat mer än två månader före underrättelsen om avskedandet den 1 februari 2006. Å.G. har inte haft anledning att, förutom varningen och förflyttningen, räkna med att även avskedas på grund av händelsen med F. I andra hand görs det därför gällande att kommunen även på den grunden varit förhindrad att lägga händelsen med F. till grund för avskedandet av Å.G. Å.G:s agerande vid händelsen med F. var både lämpligt och nödvändigt. Avskedandet kan mot bakgrund av de omständigheter som redovisats inte anses utgöra laglig grund för avskedande eller ens saklig grund för uppsägning.

Kommunens avskedande av Å.G. skall därför förklaras ogiltigt enligt 35 § anställningsskyddslagen och kommunen skall enligt 38 § samma lag förpliktas utge allmänt skadestånd till henne.

För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att laglig grund för avskedande inte förelegat, men väl saklig grund för uppsägning, skall kommunen förpliktas att till Å.G. utge allmänt skadestånd samt lön och semesterersättning under uppsägningstid.

Kommunen

Händelsen med F.

Händelsen med F. inträffade enligt kommunens uppfattning i mars 2003. Å.G. och S.F. tog tag i F., då 12 år gammal, och tvingade in honom på en handikapptoilet i skolan. De låste dörren till toaletten och höll kvar F. i utrymmet under en förhållandevis lång stund. Inne på toaletten lades eller drogs F. omkull så att han hamnade på golvet. Å.G. eller S.F. satte sig sedan på F. Det nu beskrivna våldet orsakade F. smärta och han fick märken efter grepp på överarmen samt blåmärken på sina knän och ner mot smalbenen.

Skälet till ingripandet var, enligt vad Å.G. uppgett, att F. varit i ett upprört och aggressivt tillstånd och måste lugnas ner. Situationen var emellertid inte sådan. Det finns inget som tyder på att F. var till fara för andra eller sig själv. Förbundet har påstått att F. skulle ha viftat med armarna och sparkat. Detta var troligen när F. tvingades med till handikapptoaletten av Å.G.

Strax innan händelsen avslutades kom L.N. till platsen. Hon knackade på dörren och dörren öppnades. L.N. fann då F. på golvet och Å.G. sittande vid hans ben. P.S., som var F:s klassföreståndare och som också kommit till toaletten, tog med sig F. och gick bort från platsen. Vad L.N. kunde se och förstå vid detta tillfälle var att Å.G. och S.F. haft F. inlåst på toaletten, osäkert hur länge, och att någon form av våld också hade begåtts mot honom. Vilka eventuella skador som F. tillfogats gick inte att få någon bild av. Det

lämnades inte någon omedelbar information från Å.G. och S.F. om vad som skett.

Efter händelsen påbörjade L.N. en egen utredning av händelsen. Utredningen bestod i första hand av samtal med de personer som varit inblandade i händelsen. Såväl Å.G. som S.F. förnekade att de hade gjort något fel. De förnekade även allvaret i sitt handlande. Det var således svårt för L.N. att få någon riktig bild av det som inträffat. Hon fortsatte sin utredning och hade också samtal med F:s mamma och P.S. En fråga som hela tiden prövades var om kommunen skulle göra en polisanmälan. Något sådant beslut fattades emellertid inte.

Händelsen förstärkte tidigare konflikter och skapade också nya sådana inom personalgruppen och föräldragruppen. För att gå vidare och komma fram till ett ställningstagande till fortsatta åtgärder i ärendet kontaktade L.N. i maj 2003 en utomstående konsult för att få biträde i situationen. Den 10 augusti 2003 genomfördes s.k. upptaktsdagar inför höstterminen 2003 med all personal på skolan då konsulten medverkade. Alltjämt hade L.N. inte någon klar bild över vad som egentligen inträffat med F. inne på handikapptoaletten. Detta berodde i allt väsentligt på att Å.G. och S.F. var förtegn, i allt fall otydliga, om vad som hade hänt. I polisförhör i april 2004 med L.N. uppger hon att F:s mamma inte anser sig ha fått hela sanningen av Å.G., att P.S:s och Å.G:s uppgifter inte stämde.

Händelsen med S. m.m.

Enligt kommunens uppfattning inträffade händelsen med S. i september 2003. Å.G. tryckte upp S. mot en vägg och tog tag i hennes haka för att tvinga henne till ögonkontakt. Efter händelsen fördes samtal mellan S., Å.G. och en annan lärare om vad som hänt. S. grät och var skakad. Dagen efter kontaktades även S:s föräldrar. L.N. fick en kort tid därefter en rapport om vad som inträffat.

I slutet av november 2003 tog L.N. upp frågan om elevers behandling på ett skolråd. Någon gång under december samma år tog hon även kontakt med t.f. skolchefen för information och samråd. Stämningen i personalgruppen var inte särskilt bra vid den här tiden.

Händelseförloppet under vårterminen 2004

Enligt förbundets uppfattning har kommunen systematiskt och medvetet sett till att de anställda vid skolan som var medlemmar i Filadelfiaförsamlingen på ett eller annat sätt inte är kvar vid skolan. Kommunen bestrider bestämt detta påstående. Vidare skall kommunen enligt förbundet ha tilldelat Å.G. en varning och förflyttat henne på grund av hennes medlemskap i Filadelfiaförsamlingen. Även detta påstående bestrids. Samtliga de arbetsrättsliga åtgärder som vidtagits mot Å.G. har haft att göra med hennes felaktiga handlande som lärare och som också i ett fall varit brottsligt, grovt felaktigt och direkt i strid med hennes anställningsavtal.

Vad gäller det av förbundet angivna övergripande händelseförloppet är det riktigt. Kommunen vill emellertid framhålla följande.

Som tidigare nämnts gjorde L.N. en egen utredning av händelsen med F. genom att bl.a. samtala med de personer som varit inblandade i händelsen. Hon engagerade även en personalkonsult i anledning av att stämningen i personalgruppen inte var så bra. Denna kallade av detta skäl Å.G. till ett samtal den 8 januari 2004. Å.G. kom emellertid inte till det samtalet. Påföljande dag, den 9 januari, blev L.N. uppvaktad av Å.G. och A.A. Uppvaktningen gällde att Å.G. inte kunde arbeta utan en elevassistent. Den 19 januari 2004 avvek Å.G. från skolan när planeringen av verksamheten skulle göras. Dessa två händelser bidrog inte till att förbättra ett redan minskat förtroende från L.N:s sida mot Å.G.

Som förbundet angivit anlidade kommunen i mitten av januari 2004 två oberoende konsulter att utreda förhållandena vid Knutby skola. Förbundet har vidare angivit att det i konsulternas rapport skulle finnas en rekommendation om att minska antalet anställda vid skolan som var medlemmar i Filadelfiaförsamlingen. I rapporten finns inte någon sådan rekommendation. Däremot finns det i det arbetsmaterial som presenterades vid mötet i mars 2004 en text med ett sådant innehåll som förbundet hänvisat till. Denna text ströks dock på initiativ av skolledningen i den slutliga versionen av konsulternas rapport.

Förbundets övriga påståenden om samband mellan kommunens åtgärder och agerande och Å.G:s religion bestrids. L.N. har inte sagt att de två föräldrar som skulle arbeta tillsammans med Å.G. skulle fungera som ”överrockar” eller övervakningskameror och inte heller uttalat något om att detta innebar diskriminering. Vidare delar kommunen inte förbundets tolkning av de i målet åberopade skriftliga handlingarna. Dessa utvisar inte, som förbundet påstår, att kommunen vidtagit åtgärder gentemot Å.G. på grund av hennes religion.

Skolverkets tillsynsrapport m.m.

Den 12 januari 2004 inkom en anmälan till Skolverket. I anmälan, som var ingiven av en tidigare lärare vid Knutby skola, angavs att det under läsåret 2002/2003 funnits ett antal missförhållanden vid skolan. Anmälaren uppgav vidare att elever utsatts för kränkande särbehandling av skolpersonal och att elever med behov av särskilt stöd inte fått den hjälp som de behövt. Detta ledde till att Skolverket genomförde en utredning. Kommunen fick del av anmälan först senare. I Skolverkets tillsynsrapport finns, som förbundet angett, händelsen med F. kort beskriven.

Efter Skolverkets rapport och de uppgifter som därtills framkommit om händelserna med F. och S. tilldelades Å.G. den 2 april 2004 en skriftlig varning. I varningen anges att åtgärden grundades på att hon vid två olika tillfällen kränkt elever under år 2003. Med hänvisning till dessa händelser togs också, den 7 maj 2004, ett beslut om att Å.G. från och med augusti samma år skulle stadigvarande förflyttas till en annan skola inom

kommunen. På grund av det sätt Å.G. hanterat de två eleverna förelåg vägande skäl för förflyttningsbeslutet.

I sammanhanget får kommunen även hänvisa till vad Skolverket redovisat i sin rapport om uppföljning av ärendet. I rapporten anges bl.a. att verket bedömde att kommunen genom att ha vidtagit de åtgärder kommunen gjort, levt upp till författningarnas krav när det gäller att vidta åtgärder mot kränkande behandling av elever samt åtgärder för elever i behov av särskilt stöd. Bland de åtgärder som avsågs ingick varningen och den stadigvarande förflyttningen av Å.G.

Avskedandet

Å.G. blev sedermera åtalad för händelsen med F. Detta föregicks inte av någon polisanmälan från kommunens sida utan utredningen upptogs självant av polisen i samband med polisutredningen om mordet och mordförsöket i Knutby. Uppsala tingsrätt dömde den 30 november 2005 Å.G. och S.F. för misshandel och olaga frihetsberövande. Misshandeln bedömdes som allvarlig medan frihetsberövandet bedömdes som mindre grovt. Påföljden för Å.G. blev villkorlig dom jämte dagsböter.

Kommunen erhöll tingsrättens dom i början av december 2005. Först då fick kommunen tillgång till information om samtliga relevanta omständigheter relaterade till händelsen med F. Följande omständigheter hade inte tidigare varit fullt ut kända för kommunen.

- Uppgiften att P.S. hade upplevt att F. var lugn innan han fördes in på toaletten.
- Tingsrättens bedömning att frihetsberövandet inte, som Å.G. och S.F. uppgett, bara varit för att skydda F. från att exponeras i en för honom känslig situation.
- Uppgiften om vilka skador som F. åsamkades.
- Tingsrättens slutliga värdering av bevisningen, det vill säga att Å.G:s och S.F:s handlande innehållit ”ett så stort mått av frihetsberövande på ett för F. obehagligt sätt i en lokal som inte alls lämpar sig för lugnande åtgärder och med användande av ett så pass stort våld att de genom sitt i målet visade handlande klart har gått över gränsen för vad som är försvarligt för skolpersonal i den uppkomna situationen”. Denna bedömning har haft störst betydelse för kommunens ställningstagande i avskedandefrågan.
- Tingsrättens bedömning att Å.G:s och S.F:s agerande utgjort brottslig gärning. Detta har såväl Å.G. som S.F. förnekat. Det är av betydelse för kommunen att händelseförloppet har betraktats som brottsligt.

Efter att noga ha övervägt situationen beslöt kommunen att avskeda Å.G. Beslutet verkställdes den 1 februari 2006. Grunden för avskedandet var att Å.G. på grund av sitt handlande, som hon dömts för, så grovt brutit mot sitt anställningsavtal att kommunen nu inte längre hade förtroende för henne. Kommunen har inom två månader från att den erhöll tingsrättens dom lämnat Å.G. en underrättelse om det kommande avskedandet. Det bestrids således att avskedandet grundas enbart på omständigheter som kommunen känt till i

mer än två månader före underrättelsen. Å.G. har ännu inte medgivit att hon gjort sig skyldig till vare sig brottslig handling eller fel i anställningen.

Förbundet har påstått att L.N. i egenskap av kommunens företrädare skulle ha accepterat att skolpersonal tvingades hantera F. på det sätt som skedde. Varken L.N. eller någon annan företrädare för kommunen har accepterat att F. eller andra elever utsätts för misshandel och olaga frihetsberövande. Inte heller har L.N. själv agerat på det sätt som Å.G. gjort. Vidare har förbundet påstått att det sätt på vilket F. behandlades varit nödvändigt på grund av hans utagerade beteende. Detta påstående bestrids.

Kommunen vill i denna del hänvisa till vad Skolverket anfört i sin tillsynsrapport av den 12 mars 2004. Där anges bl. a. följande.

Vilka disciplinära åtgärder som grundskolan kan vidta mot eleverna är uttömmande angivet i 6 kap. 9 och 10 §§ grundskoleförordningen (1994:1194). Skolpersonal har utöver detta en viss möjlighet att hålla fast en elev eller skilja elever åt som bråkar om det krävs för att förhindra att någon eller något kommer till skada. Inget har framkommit som tyder på att de beskrivna händelserna varit en sådan nödsituation och det har inte heller hävdats från kommunens sida. Utredningen tyder på att inblandad skolpersonal har tolkat elevernas beteende i första hand som tecken på olydnad och inte som uttryck för elevernas specifika svårigheter och därmed behov av kvalificerat stöd. Händelserna måste därför ha inneburit uppenbara kränkningar av de inblandade eleverna.

Händelsen med F. är en av de händelser som uttalandet syftar på. De bestämmelser i grundskoleförordningen som Skolverket refererar till anger att om en elev uppträder olämpligt eller gör sig skyldig till en mindre förseelse så skall läraren uppmana eleven att ändra sitt uppträdande och om detta inte ger resultat så skall läraren kontakta elevens vårdnadshavare. Fortsätter eleven att uppträda olämpligt eller gör sig skyldig till upprepade förseelser eller en allvarligare förseelse, skall saken dels anmälas för rektorn, dels hänskjutas till elevvårdskonferensen. Konferensen skall efter kontakt med elevens vårdnadshavare försöka få eleven att bättra sig genom åtgärder som är anpassade efter elevens individuella förhållanden. Om detta inte hjälper skall elevvårdskonferensen anmäla förhållandet till skolstyrelsen för överväganden om lämplig åtgärd. Grundskoleförordningen ger således inget som helst utrymme för våld.

Som tidigare nämnts förelåg det vid händelsen med F. inte heller någon risk för att han skulle skada sig själv, annan eller egendom. F. skulle helt enkelt lyda Å.G. och när han inte gjorde det låstes han in och misshandlades.

Grunderna för kommunens bestridande

Den stadigvarande förflyttningen

Kommunen har haft vägande skäl för beslutet att förflytta Å.G. Skälet till förflyttningen var att hon vid två olika tillfällen under år 2003 kränkt elever. Skälet till förflyttningen var inte Å.G:s religiösa tillhörighet.

Förbundets talan i den del som avser brott mot 1999 års lag skall i första hand avvisas enligt 4 kap. 7 § lagen om rättegången i arbetstvister, eftersom frågan om diskriminering enligt 1999 års lag inte har varit föremål för förhandlingar. Sakfrågan som tvisten rör har ändrats på sådant sätt att det i vart fall är fråga om en otillåten taleändring enligt 13 kap. 3 § rättegångsbalken. I andra hand görs gällande att förflyttningen inte har haft något samband med Å.G:s religion.

Avskedandet

Grunden för avskedandet är att Å.G. på grund av sitt handlande, som hon dömts för, så grovt brutit mot sitt anställningsavtal att kommunen inte längre har förtroende för henne. Kommunen har därför haft laglig grund för att avskeda henne.

Kommunen har först i början av december 2005 när den fick del av Uppsala tingsrätts dom fått tillgång till information om samtliga relevanta omständigheter om händelsen och först då kunnat ta ställning till den. Kommunen har inom två månader från den tidpunkten lämnat Å.G. en underrättelse om det kommande avskedandet. Avskedandet grundas således inte enbart på omständigheter som kommunen känt till mer än två månader innan kommunen underrättade Å.G. om det kommande avskedandet. Vidare har kommunen, oavsett åtgärden att tilldela Å.G. en varning och förflytta henne, varit oförhindrad att avskeda henne. Skulle rättslig grund för avskedande inte ha förelegat har det i vart fall förelegat saklig grund för uppsägning.

Förbundet

Avskedandet av Å.G.

Förbundet bestrider att det genom tingsrättens dom skulle ha framkommit några nya uppgifter. Förbundet vill närmare kommentera kommunens påståenden enligt följande.

- Uppsala tingsrätt har inte fäst något avseende vid P.S:s uppgift om att hon upplevde F. som lugn innan han kom in på toaletten. Vidare har Å.G. och S.F. en annan uppfattning i frågan. Även den elev som F. bråkade med, har en annan uppfattning.
- Om Å.G. och S.F. skyddat F. eller haft andra motiv för sitt handlande är en bedömningsfråga. Det väsentliga är att L.N. känt till hela händelseförloppet.
- Vad gäller frågan om F. orsakats fysisk skada kan konstateras att varken F. eller hans mamma gjort gällande att så skulle vara fallet vid det aktuella tillfället, vid efterföljande samtal eller vid förhören under förundersökningen. Enligt förbundet har F. inte behandlats på sådant sätt att skada kan ha uppstått genom något uppsåtligt våld mot honom.
- Tingsrättens slutliga värdering är endast en bedömning av händelseförloppet. Som tidigare nämnts är det väsentliga att L.N. känt till hela händelseförloppet redan under år 2003 och även fått full information om händelseförloppet den 22 mars 2004.
- Å.G. har medgivit hela händelseförloppet. Det förhållandet att tingsrätten funnit att det av kommunens företrädare kända och accepterade agerandet från Å.G:s sida i rättslig mening utgjort brottsliga gärningar saknar betydelse.

Kommunens avvisningsyrkande

4 kap. 7 § lagen om rättegången i arbetstvister innehåller inte något krav på att den rättsliga kvalificeringen måste ha skett vid en förhandling för att talan skall upptas till prövning. Samma gäller förhandlingsordningen i det kommunala huvudavtalet, KHA 94. Enligt 13 kap. 3 § sista stycket rättegångsbalken innebär inte en ändrad eller tillkommen rättslig kvalificering en ändring av talan. Förbundet har alltså rätt att åberopa 1999 års lag som grund för Å.G:s skadeståndsyrkande.

Domskäl

Tvisterna

Å.G. har arbetat som lärare vid Knutby skola sedan höstterminen 2001. Hon är medlem i Filadelfiaförsamlingen i Knutby. Den 10 januari 2004 inträffade mordet och mordförsöket i Knutby. Inblandade i den händelsen var också medlemmar i Filadelfiaförsamlingen.

Kommunen beslutade den 7 maj 2004 att Å.G. skulle stadigvarande förflyttas från Knutby skola till en annan skola inom kommunen. Den ena tvisten gäller om kommunen genom förflyttningsbeslutet gjort sig skyldig till kollektivavtalsbrott alternativt, såvitt avser yrkandet om skadestånd till Å.G., gjort sig skyldig till diskriminering enligt 1999 års lag.

Förbundet har hävdat att det inte förelegat vägande skäl, enligt det mellan parterna gällande kollektivavtalet, för att stadigvarande förflytta Å.G. och att det verkliga skälet för förflyttningen varit hennes religiösa tillhörighet. Förbundet har alternativt gjort gällande att kommunen genom beslutet diskriminerat Å.G. i strid med 1999 års lag.

Enligt kommunen har det förelegat vägande skäl för förflyttningen med anledning av två händelser där Å.G. varit inblandad; en händelse i februari eller mars 2003 med eleven F. och en händelse hösten 2003 med eleven S. Kommunen har bestritt att förflyttningsbeslutet fattats på grund av Å.G:s religiösa tillhörighet. När det gäller den av förbundet åberopade grunden om brott mot 1999 års lag har kommunen i första hand yrkat att den grunden skall avvisas eftersom frågan inte omfattats av parternas tvisteförhandlingar. I andra hand har kommunen bestritt att förflyttningsbeslutet inneburit diskriminering enligt 1999 års lag.

Den 30 november 2005 dömdes Å.G. av Uppsala tingsrätt för misshandel och olaga frihetsberövande av eleven F. till villkorlig dom och dagsböter. Domen har överklagats. Å.G. avskedades den 1 februari 2006. Den andra tvisten gäller om kommunen haft laga skäl för avskedandet.

Kommunen har gjort gällande att Å.G:s agerande mot eleven F., som hon dömts för, utgjort laglig grund för avskedande eller i vart fall utgjort saklig grund för uppsägning.

Förbundet har i första hand gjort gällande att kommunen på grund av den s.k. tvåmånadersregeln är förhindrad att lägga händelsen med F. till grund för avskedandet. I andra hand har förbundet hävdat att händelsen inte kan utgöra avskedandegrund eftersom arbetsgivaren redan vidtagit arbetsrättsliga åtgärder mot Å.G. genom att dels tilldela henne en skriftlig varning, dels stadigvarande förflytta henne mot hennes vilja. Enligt förbundet har Å.G. inte haft anledning att räkna med att även avskedas på grund av händelsen. I sista hand har förbundet hävdat att vad som inträffat inte utgjort ens saklig grund för uppsägning.

Kommunen är av motsatt ståndpunkt när det gäller rätten för kommunen att lägga händelsen med F. till grund för avskedandet.

Utredningen i målet m.m.

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på begäran av förbundet hållits förhör under sanningsförsäkran med Å.G. samt vittnesförhör med tidigare elevassistenter S.F. och A.W., elevassistenten C.J., lärarna A.A. och A.L., tidigare lokalvårdaren L.W., ombudsmannen D.S.,

specialläraren A.O. och specialpedagogen G.F. På begäran av kommunen har hållits vittnesförhör med tidigare rektorn vid Knutby skola L.N., skolområdeschefen A.J., grundskolechefen P.P. samt rådgivaren E.L. Parterna har vidare åberopat omfattande skriftlig bevisning.

Arbetsdomstolen prövar först frågan om kommunen gjort sig skyldig till kollektivavtalsbrott. I samband därmed kommer domstolen att behandla parternas ståndpunkter såvitt avser 1999 års lag. Därefter behandlar Arbetsdomstolen avskedandefrågan.

Kollektivavtalsbestämmelsen om vägande skäl

Som framgår av § 8 mom. 1 i Allmänna bestämmelser, AB 01, krävs, om arbetstagaren motsätter sig en stadigvarande förflyttning, att det finns vägande skäl för åtgärden.

Arbetsdomstolen har i åtskilliga tidigare mål haft att pröva tillämpningen av denna och motsvarande likalydande bestämmelser (se AD 2006 nr 104 och där gjorda hänvisningar). Som Arbetsdomstolen uttalat flera gånger tidigare ger bestämmelsen uttryck för att en avvägning skall göras mellan å ena sidan arbetsgivarens intresse av att inom ramen för sin arbetsledningsrätt organisera arbetskraften på ett för arbetsgivaren lämpligt sätt och å andra sidan arbetstagarens intresse av att inte behöva förflyttas mot sin vilja. Föreskriften får anses ställa upp ett krav på att de skäl som ligger till grund för en förflyttning är godtagbara i sammanhanget. Den bygger också på uppfattningen att en förflyttning mot arbetstagarens vilja är en ingripande åtgärd. Det måste därför krävas att arbetsgivaren i första hand försöker uppnå sitt syfte med mindre ingripande åtgärder än förflyttning. Bestämmelsen innefattar således en begränsning av arbetsgivarens möjligheter att mot arbetstagarens vilja vidta en omplacering.

Kort om händelseförloppet

Händelsen med eleven F. våren 2003

I målet är följande ostridigt. Eleven F. hade under hela sin skoltid haft stora problem med ett starkt utagerande beteende. Hans beteende utgjorde stundom en fara för honom själv, andra eller egendom. F:s mamma hade, utan framgång, försökt att få honom placerad i en resursskola för barn med behov av särskilt stöd. Å.G. var F:s klassföreståndare under läsåret 2001/2002. F:s mamma var nöjd med Å.G:s lärarinsats visavi F. och blev missnöjd när det stod klart att skolan avsåg att vidta förändringar innebärande att Å.G. inte längre skulle vara F:s lärare och klassföreståndare nästkommande läsår.

Enligt förbundet var det överenskommet med F:s mamma att när F. fick sina raseriutbrott kunde skolpersonalen, i syfte att skydda person eller egendom, använda sina fysiska krafter mot F. genom att hålla fast honom och som sista utväg lägga ner honom på golvet och där hålla fast honom för att få honom lugn.

I februari eller mars 2003 inträffade en händelse med F. där Å.G. och elevassistenten S.F. ingrep mot F. F. var då 12 år gammal. Parterna är överens om följande. Å.G. ledde in F. på en handikapptoalett. Hon fick där hjälp av S.F. P.S. passerade toaletten. Händelsen slutade med att Å.G. och S.F. lade ner F. på golvet och höll honom fast där. Dörren till toaletten var under en del av händelseförloppet låst. L.N. kom till platsen. Hon knackade på och dörren öppnades. P.S., som då var F:s klassföreståndare, tog med sig F. och lämnade med honom platsen. I direkt anslutning till händelsen hölls ett möte med Å.G., S.F., P.S. och L.N. närvarande där händelsen diskuterades. Därefter hölls ytterligare ett möte, med anledning av det inträffade, med samma personer närvarande samt därutöver F:s mamma och elevassistenten A.W.

Händelsen med eleven S. hösten 2003

Någon gång under hösten 2003 inträffade en händelse med eleven S. Enligt förbundet skall händelsen ha inträffat i november medan kommunen hävdar att den utspelat sig i september. S., som då var elev i årskurs 5, spelade basket i en korridor. Enligt förbundet sade Å.G. till S. att sluta, vilket S. inte gjorde. Det är ostridigt att Å.G. tog tag om S:s haka för att få ögonkontakt. Enligt kommunen skedde detta genom att S. även trycktes upp mot en vägg.

Vårterminen 2004

Lördagen den 10 januari 2004 inträffade mordet och mordförsöket i Knutby. Å.G. var nära vän till både mordoffret och den person som utsattes för mordförsök.

Med anledning av mordet och mordförsöket sjukskrevs Å.G. under tiden den 12–15 januari 2004. När Å.G. kom tillbaka till skolan vidtog skolan den åtgärden att låta två föräldrar undervisa tillsammans med Å.G. i hennes klass.

En anmälan inkom till skolverket den 12 januari 2004 vari uppgavs bl.a. att elever utsatts för kränkande behandling av skolpersonal på Knutby skola och att elever i behov av särskilt stöd inte fått den hjälp som de behövt. Med anledning av anmälan vidtog Skolverket en utredning av förhållandena på skolan. Skolverket redovisade sin utredning i ett beslut av den 12 mars 2004. I beslutet finns händelserna med eleverna F. och S. omnämnda. Enligt Skolverket visade utredningen att det funnits en långvarig konflikt bland personalen som gått ut över verksamheten och fått till följd att enskilda elever utsatts för upprepade kränkande situationer. Sammantaget riktade Skolverket allvarlig kritik mot kommunen för att den brustit i sitt ansvar då utbildningen inte kunnat genomföras i enlighet med de bestämmelser som

gäller för verksamheten. Kommunen kritiserades för att den inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att dels komma till rätta med missförhållanden på skolan, dels för att förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.

Den 12 mars 2004 informerades Å.G. om att kommunen hade för avsikt att meddela henne en disciplinpåföljd i form av en skriftlig varning. I slutet av mars samt den 2 april 2004 hölls överläggningar med anledning av den aviserade varningen. Den sistnämnda dagen beslutade kommunen att tilldela Å.G. en skriftlig varning. Kommunen motiverade åtgärden med att Å.G. ”vid två tillfällen kränkt elever under år 2003”.

Den 23 april 2004 hölls förhandlingar enligt medbestämmandelagen om stadigvarande förflyttning av Å.G. Av protokollet framgår att kommunen ansåg att vägande skäl för förflyttning förelåg ”mot bakgrund av de händelser som skett på arbetsplatsen”.

Parterna är överens om att de elever respektive händelser som avses ovan är händelserna med F. och S.

Beslut om förflyttning av Å.G., till Uppsävjaskolan fr.o.m. den 9 augusti 2004, fattades av kommunen den 7 maj 2004.

Har det förelagat vägande skäl för förflyttningen?

Det är ostridigt att kommunens beslut att stadigvarande förflytta Å.G. skett mot hennes vilja. Fråga är därmed om kommunen haft vägande skäl för åtgärden. Som framgått i det föregående är parterna oense i frågan om vilka skäl som i realiteten föranledde förflyttningsbeslutet i maj 2004. Domstolen behandlar först vad kommunen har anfört som skäl för åtgärden.

Kommunen har gjort gällande att den haft vägande skäl för förflyttningen då Å.G. kränkt dels eleven F. vid händelsen våren 2003, dels eleven S. hösten 2003. Kommunen har anfört att den med anledning av händelserna saknade förtroende för Å.G. för fortsatt arbete på Knutby skola och att det var olämpligt för henne själv och verksamheten att hon skulle fortsätta att tjänstgöra på skolan. Kommunen har när det gäller händelsen med F. hävdat att den föranlett vidare utredningsåtgärder från kommunens sida.

Förbundet har anfört i huvudsak följande. Skälet till förflyttningen av Å.G. var inte händelserna med F. och S. De händelserna hade inträffat i det ena fallet mer än ett år och i det andra fallet mer än sex månader tidigare. Kommunen har, genom rektorn L.N., haft full information om händelserna redan i samband med att de inträffade och har ansett händelserna utagerade långt innan frågan om förflyttning aktualiserades. När det gäller händelsen med F. har kommunen inte vidtagit några ytterligare utredningsåtgärder efter det att det hölls ett möte om händelsen våren 2003. Å.G. erhöll i april 2004 en disciplinpåföljd i form av en skriftlig varning för händelserna och ansågs då lämplig att även fortsättningsvis undervisa på Knutby skola. Det fanns inte några skäl att därutöver förflytta henne. Händelserna år 2003 har inte i maj 2004, efter att lång tid passerat utan åtgärder, utgjort vägande skäl för att

förflytta henne. På vilket sätt Å.G. skulle vara en mer lämplig lärare vid någon annan skola har kommunen inte kunnat motivera. I sak var ingripandet mot F. lämpligt och nödvändigt. Å.G. har agerat på det sätt som är förekommande på resursskolor som hanterar elever med sådana problem som F. har. Rektorn kände dessutom väl till F:s problembild och var fullt införstådd med att skolpersonalen ibland tvingades hantera honom på det sätt som skett för att lugna honom. Rektorn har själv varit med om att ”lägga ner” en annan våldsam elev.

Kommunen är av motsatt ståndpunkt när det gäller det lämpliga i ingripandet och om det över huvud taget fanns skäl att ingripa. Kommunen har också bestritt påståendena om att rektorn var införstådd med eller godkänt sättet att hantera F. och att rektorn skulle ha ”lagt ner” en elev.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Förbundet har som Arbetsdomstolen ser det framfört två huvudinvändningar. Den första invändningen kan sammanfattas som att det, enligt förbundet, förelegat en brist på tidssamband, eftersom att händelserna med F. och S. varit utagerade i samband med att de inträffade under våren respektive hösten 2003. Den andra invändningen är att ingripandet mot F. varit lämpligt och nödvändigt och att sättet att hantera F. i vart fall varit känt och accepterat av rektorn. Det sistnämnda påståendet förklarar enligt förbundet även varför det inte vidtogs ytterligare utredningsåtgärder. Domstolen behandlar först frågan om tidssambandet.

Den första händelsen, som avser ingripandet mot F., inträffade i februari eller mars 2003.

Rektorn L.N. kom till platsen i slutet av händelseförloppet och blev således vittne till en del av händelsen. Av förhören med Å.G., S.F. och L.N. framgår att de tillsammans med P.S., som också var vittne till en del av händelsen, strax efter händelsen haft ett möte i skolans personalrum där händelsen diskuterats. Enligt förhörspersonerna var stämningen vid mötet laddad och irriterad och händelsen kom inte att diskuteras närmare i sak vid det tillfället.

Det är ostridigt att det senare hölls ett möte om händelsen med F., någon gång under våren 2003. Vid mötet deltog Å.G., S.F., L.N., P.S. samt A.W. och F:s mamma. Å.G. och S.F. har hörda i Arbetsdomstolen berättat att man vid mötet gick igenom hela händelseförloppet och varför det inträffat. Deras uppgifter om att händelsen då gick igenom vinner stöd av vad A.W. inför domstolen berättat om mötet. L.N. har uppgett att hon inte minns om hon då fick hela bilden klar för sig. Det saknas skäl att ifrågasätta vad Å.G., A.W. och S.F. uppgett.

I målet är ostridigt att rektorn fick kännedom om händelsen när hon kom till platsen. Arbetsdomstolen finner utrett att hon därefter, vid det efterföljande mötet där även F:s mamma var närvarande, fick närmare kännedom om själva händelseförloppet.

Kommunen har anfört att händelsen med F. inte var utagerad i och med mötet under våren 2003 utan att rektorn fortsatt att utreda händelsen med F. genom att bl.a. samtala med de personer som varit inblandade i händelsen och att en fråga som hela tiden prövades var om kommunen skulle göra en polisanmälan. Kommunen har emellertid inte närmare preciserat eller förebringat några konkreta uppgifter om när dessa samtal förts och vad som då skulle ha framkommit som i sin tur motiverade arbetsledningsåtgärder mot Å.G. under våren 2004. I målet är utrett att det under hösten 2003 fördes diskussioner på skolan som rörde värdegrundsfrågor och att det förelåg motsättningar i personalgruppen. Inget i utredningen tyder dock på att själva händelsen med F. utretts ytterligare i detta sammanhang. Enligt vad både Å.G. och S.F. berättat diskuterades inte händelsen med F. ytterligare efter mötet under våren 2003. Arbetsdomstolen finner inte att det är visat att kommunen utrett själva händelsen med F. närmare efter ovan nämnda möte.

Vad gäller händelsen med S. framgår av utredningen att L.N. erhöll kännedom om hela händelseförloppet i nära anslutning till att händelsen inträffade under hösten 2003.

Mot denna bakgrund kan Arbetsdomstolen inte komma till någon annan slutsats än att kommunen, genom rektorn, får anses ha beaktat händelserna med F. och S. utagerade under år 2003 och att rektorn då inte fann skäl att vidta någon åtgärd mot Å.G. med anledning av det inträffade. I stället får kommunen, eftersom den inte vidtog någon åtgärd, anses ha gjort bedömningen att hon var lämplig att även fortsättningsvis undervisa på Knutby skola.

Knutby skola är en förhållandevis liten skola, cirka 175 elever. Å.G. måste vid åtskilliga tillfällen efter de aktuella händelserna ha kommit i kontakt med F. och S. Kommunen har inte gjort gällande att det skulle ha utgjort något problem.

Kollektivavtalet anger att det skall föreligga vägande skäl för ett förflyttningsbeslut mot arbetstagarens vilja. En förflyttning kan vara berättigad som en åtgärd för att t.ex. lösa samarbetsproblem på arbetsplatsen eller i övrigt vara befogad av verksamhetsskäl. Oavsett hur händelsen med F. skall bedömas kan självfallet en sådan händelse i sig få konsekvenser för verksamheten på en skola och leda till att problem uppstår som behöver åtgärdas. En förflyttning av en arbetstagare som varit inblandad kan därvid anses vara en adekvat åtgärd att vidta. Det kan också ta viss tid av utredande, samtal eller andra åtgärder innan det står klart att en förflyttning är den åtgärd som bör vidtas.

Kommunen har dock inte angivit några andra omständigheter som skäl för förflyttningen än händelserna i sig och att de lett till att kommunen i april – maj 2004 inte längre hade förtroende för Å.G. som lärare på Knutby skola. Arbetsdomstolen har funnit att kommunen, trots kännedom om händelserna i samband med att de inträffade, inte vidtagit några ytterligare utredningsåtgärder eller vidtagit några åtgärder mot Å.G. under år 2003. Någon polisanmälan har kommunen inte heller gjort. Domstolen har gjort

bedömningen att händelserna i sig varit utagerade i nära anslutning till att de inträffat. Å.G. har fortsatt som lärare på skolan och inget i utredningen talar för att rektorn på skolan inte haft fortsatt förtroende för Å.G. under år 2003 trots det inträffade. Mot den bakgrunden framstår det som märkligt att arbetsgivaren över ett år efter att händelsen med F. inträffat anser att händelsen utgör vägande skäl för en förflyttning. Kommunen har inte ens påstått att det under våren 2004 uppstått någon situation med anledning av någon av händelserna som innebar att en förflyttning av Å.G. då utgjorde en adekvat och rimlig åtgärd. Kommunen har inte påstått att det då fanns ett problem som behövde lösas eller närmare beskrivit varför det då var bättre för verksamheten att hon flyttades på grund av händelserna i fråga.

Av A.J:s uppgifter framgår att skolledningen i kommunen fått kännedom om händelserna med F. och S. i samband med att de tog del av Skolverkets tillsynsrapport i mars 2004. Att skolledningen fått kännedom om händelserna först då synes bero på kommunens interna organisation och är inget som kan tillmätas någon betydelse vid prövningen av om det förelegat vägande skäl för den stadigvarande förflyttningen.

Arbetsdomstolens slutsats i denna del blir därför att kommunen inte kan anses ha visat att det förelegat vägande skäl för förflyttning våren 2004. Kommunen har därigenom brutit mot kollektivavtalet och skall därför i enlighet med 54 § medbestämmandelagen förpliktas att utge allmänt skadestånd till Å.G. och förbundet.

Har förflyttningen av Å.G. varit föranledd av hennes medlemskap i Filadelfiaförsamlingen?

Vid bedömningen av allvaret i kommunens avtalsbrott är det av betydelse om skälet för kommunens åtgärd att stadigvarande förflytta Å.G., som förbundet påstått, var hennes religiösa tillhörighet. Ett kollektivavtal får inte tillämpas diskriminerande. Kommunen har bestritt att beslutet haft sin grund i Å.G:s religiösa tillhörighet.

Händelserna i Knutby föranledde en intensiv massmediabevakning. Vidare uppkom oro hos vissa föräldrar för förhållandena inom skolan. Skolledningen och kommunens administration vidtog med anledning därav olika arbetsledningsåtgärder under vårterminen 2004.

Arbetsdomstolen har i ett mål mellan Lärarförbundet och Uppsala kommun som avsåg förbundets medlem A.A. prövat frågan om det förelåg vägande skäl för kommunens beslut att förflytta henne från Knutby skola våren 2004 (AD 2006 nr 104). Även A.A. är medlem i Filadelfiaförsamlingen. Domstolen fann i det målet inte visat att det förelegat vägande skäl för åtgärden. Domstolen fann också vid prövningen att det verkliga skälet för förflyttningen var A.A:s religiösa tillhörighet. Skriftlig bevisning som åberopades av förbundet i det målet, till stöd för påståendet att det var den religiösa tillhörigheten som motiverade förflyttningsbeslutet, har åberopats av förbundet även i detta mål.

På samma sätt som Arbetsdomstolen fann i det tidigare målet finner Arbetsdomstolen även i detta mål att det i den skriftliga bevisningen finns flera inslag som tyder på att flera åtgärder från arbetsgivarsidan i stor utsträckning var inriktade på den personal som var medlemmar i Filadelfiaförsamlingen.

Händelseförloppet under våren 2004 inleddes med att Å.G. blev sjukskriven med anledning av mordet och mordförsöket. När hon kom till arbetet måndagen den 19 januari hade skolledningen bestämt att två föräldrar skulle dela ansvaret för klassen med henne.

Redan den 16 januari lämnade rektorn L.N. skriftlig information till elevernas föräldrar i mera allmänna ordalag om bl.a. vilka åtgärder skolan vidtog med anledning av den oro som uppstått i skolan. På samma sätt som Arbetsdomstolen bedömt innehållet i denna handling i det tidigare avgörandet finner domstolen även i detta mål att det av informationen framgår att kommunen varit orolig för vilken värdegrund medlemmarna i Filadelfiaförsamlingen hade och att kommunen avsåg att vidta arbetsledningsåtgärder – personalförstärkningar och omflyttningar – i syfte att säkerställa att skolans styrdokument skulle efterlevas.

Den 20 januari lämnas ytterligare skriftlig information till föräldrarna. I inledningen på informationen står det bl.a.: ”Efter all publicitet om den lokala pingstförsamlingen känner både ni och jag stor oro över om församlingens värderingar på något sätt kommer fram i skolans verksamhet.” Rektorn anger också att hon uppmärksammats på situationer där barn inte har behandlats acceptabelt. Därefter redovisas vissa förändringar på skolan och upplyses bl.a. om att två föräldrar skall arbeta i Å.G:s klass och dela ansvaret för klassen med henne.

Enligt Arbetsdomstolens bedömning bör av dessa handlingar den slutsatsen kunna dras att skälet till att Å.G. inte länge fick undervisa själv i sin klass var den oro som spritt sig om vilken värdegrund Filadelfiaförsamlingens medlemmar egentligen hade och på vilket sätt det kunde påverka dem i arbetet i skolan.

Den 12 mars 2004 informerades Å.G. därefter om att kommunen avsåg att tilldela henne en skriftlig varning med anledning av händelserna med F. och S. Beslut om en skriftlig varning fattades den 2 april 2004.

Kommunen lämnade den 22 juni 2004 en redovisning till Skolverket med anledning av det beslut som verket fattat i mars 2004. Kommunen redogjorde för vilka åtgärder man vidtagit med anledning av kritiken och anförde bl.a. att en elevassistent och en lärare förflyttats samt att en lärare tilldelats en skriftlig varning. Å.G. är den lärare som tilldelades en skriftlig varning. Av kommunens redogörelse framgår att ”besluten har fattats utifrån de rapporter som lämnats.” De rapporter som åsyftas måste vara Skolverkets rapport och den interna tillsynsrapporten. I den sistnämnda rapporten anges inledningsvis i den sammanfattande bedömningen att en stor andel av skolans personal är medlemmar i församlingen. Rapporten behandlar därefter de skillnader i värdegrund som konsulterna anser finns på skolan, att det föreligger otillräckligt bearbetade konflikter i anledning därav och att åtgärder måste vidtas. Det citerade uttalandet talar således för att åtgärder vidtagits mot bakgrund av de överväganden som gjorts i fråga om den värdegrund som kommunen uppfattade att vissa av lärarna vid skolan hade.

Parterna har redovisat olika syn på de händelser som var orsaken till varningen och framför allt de bakomliggande orsakerna till att situationen med F. över huvud taget uppstod och ansvaret för detta. Oavsett om det funnits skäl för varningen eller ej kan det konstateras att den utdelades över ett år efter att händelsen med F. inträffat. Arbetsdomstolen har därutöver funnit att frågan om det skulle vidtas någon åtgärd mot Å.G. i anslutning till någon av de båda händelserna var utagerad från rektorns sida. Trots detta tas frågan om disciplinpåföljd upp långt efter att de inträffat. Det kan konstateras att det sker i samband med att församlingsmedlemmarnas värdegrund ifrågasätts.

Grundskolechefen P.P. och områdeschefen A.J. lämnade, den 28 april 2004, skriftlig information till eleverna och elevernas föräldrar. I informationen hänvisas till de svåra händelser som inträffat i Knutby samhälle, att skolan påverkats av händelserna, att skolan anmälts till Skolverket som genomfört en inspektion, att kommunen tillsatt en oberoende tillsynsgrupp som skulle granska skolan med fokus på värdegrundsfrågor. I informationen anges vidare att Skolverkets och tillsynsgruppens arbete utmynnat i rapporter om läget på skolan och förslag på förbättringsåtgärder. Till sist anges att kommunen som arbetsgivare och huvudman för skolan beslutat att utifrån rapporterna vidta olika åtgärder, varefter redovisas att bl.a. tre personer i personalgruppen förflyttats till andra arbetsplatser. Även denna information ger vid handen att kommunen vidtagit arbetsledningsåtgärder med anledning av den värdegrund som de ansåg att medlemmarna i Filadelfiaförsamlingen hade. Av utredningen framgår vidare att Å.G. är en av de tre personer som avses vad gäller förflyttning, trots att beslutet om stadigvarande förflyttning fattades först den 7 maj 2004.

I domen AD 2006 nr 104 fann Arbetsdomstolen inte visat att det av organisatoriska skäl, som kommunen påstått, var motiverat att vidta förflyttningen

av A.A. När det gäller kommunens beslut att förflytta Å.G. är det ostridigt att de händelser som åberopats som skäl för åtgärden har inträffat och att tvisten avsett om dessa händelser utgjort vägande skäl för förflyttningsbeslutet år 2004. Arbetsdomstolen har kommit fram till att så inte varit fallet. Trots den bedömningen kan det likväl ha varit enbart dessa händelser som motiverat kommunens åtgärd.

Av den skriftliga bevisningen i målet har dock som redovisats framkommit omständigheter som talar för att kommunen avsåg och vidtog arbetsledningsåtgärder i anledning av oro över att medlemmarna i Filadelfiaförsamlingen hade en från skolans styrdokument avvikande värdegrund och att även Å.G. förflyttats på grund härav. Detta har bestritts av kommunen men motsägs inte med någon tyngd av de uppgifter som vid huvudförhandlingen har lämnats av företrädare för skolan och kommunen.

Mot denna bakgrund kan Arbetsdomstolen inte komma till någon annan slutsats än att förflyttningen av Å.G. haft grund i hennes medlemskap i Filadelfiaförsamlingen, eller annorlunda uttryckt, haft samband med hennes religiösa tillhörighet.

Arbetsdomstolens ställningstagande innebär att kommunen brutit mot kollektivavtalet. Kommunen har inte visat att det förelåg vägande skäl för förflyttningen. Domstolen har även funnit utrett att förflyttningen haft grund i Å.G:s religiösa tillhörighet. Kollektivavtalsbrottet har alltså inneburit diskriminering.

Det sagda medför att Arbetsdomstolen saknar anledning att gå in på den av förbundet alternativt åberopade grunden för Å.G:s skadeståndsyrkande, brott mot 1999 års lag. Av samma skäl saknar Arbetsdomstolen skäl att pröva kommunens avvisningsyrkande.

Skadeståndets storlek med anledning av kollektivavtalsbrottet

Vid bestämmande av skadeståndet för det kollektivavtalsbrott som kommunen har begått mot Å.G. anser Arbetsdomstolen att det finns anledning att, förutom avsaknaden av vägande skäl, ta hänsyn till att kommunens handlande haft grund i hennes medlemskap i Filadelfiaförsamlingen. Kollektivavtalsbrottet framstår därför som särskilt allvarligt (se domen 2006 nr 104). Mot den bakgrunden bestämmer domstolen det allmänna skadeståndet för Å.G:s del till 80 000 kr. Kommunens handlande innefattar ett kollektivavtalsbrott även i förhållande till förbundet. Arbetsdomstolen bestämmer det allmänna skadeståndet för förbundets del till 50 000 kr. Om yrkad ränta råder inte tvist.

Arbetsdomstolen övergår därmed till att pröva frågan om avskedandet av Å.G.

Avskedandet

Som redan redovisats dömdes Å.G. den 30 november 2005 av Uppsala tingsrätt för att i mars 2003 ha gjort sig skyldig till misshandel och olaga frihetsberövande av eleven F. Domen är överklagad.

Kommunen har avskedat Å.G. den 1 februari 2006. Som grund för avskedandet har kommunen anfört att Å.G. genom sitt agerande mot F., som hon dömts för, så grovt brutit mot anställningsavtalet att kommunen därför haft rättslig grund för att avskeda henne.

Förbundet har i första hand gjort gällande att kommunen varit förhindrad att avskeda Å.G. på grund av den s.k. tvåmånadersregeln. Arbetsdomstolen behandlar därför den frågan först.

Förbundet har anfört följande. Vad som inträffat vid händelsen med F. har hela tiden varit ostridigt. L.N., som företrädde kommunen och kom till platsen för händelsen, fick full information om vad som inträffat omedelbart i samband med händelsen. Hon har också fått full information om händelsen vid ett möte en kortare tid därefter. Hon har därefter funnit händelsen utagerad och inte vidtagit några ytterligare utredningsåtgärder med anledning av händelsen. Kommunen har även vid mötet den 22 mars 2004 i anledning av att kommunen avsåg att tilldela Å.G. en varning fått full information om vad som inträffat. Kommunen har således känt till vad som inträffat i mer än två månader före underrättelsen om avskedandet, som verkställdes den 1 februari 2006. Avskedandet grundas därför enbart på omständigheter som kommunen känt till mer än två månader innan kommunen underrättade Å.G. om ett kommande avskedande.

Kommunen har invänt följande. Kommunen har först i början av december 2005, när den fick del av Uppsala tingsrätts dom, fått tillgång till information om samtliga relevanta omständigheter om händelsen. Kommunen har inom två månader från den tidpunkten lämnat Å.G. en underrättelse om avskedande. Avskedandet grundas således inte enbart på omständigheter som kommunen känt till mer än två månader innan den underrättade Å.G. om det kommande avskedandet.

Har tvåmånadersregeln utgjort hinder för avskedande?

Enligt 18 § andra stycket anställningsskyddslagen får ett avskedande inte grundas enbart på omständigheter som arbetsgivaren har känt till mer än två månader innan underrättelse enligt 30 § samma lag lämnats eller, om någon sådan underrättelse inte lämnats, två månader före tidpunkten för avskedandet. Arbetsgivaren får dock grunda avskedandet enbart på omständigheter som han har känt till i mer än två månader, om tidsöverdraget berott på att han på arbetstagarens begäran eller med dennes medgivande dröjt med underrättelsen eller avskedandet eller om det finns synnerliga skäl för att omständigheterna får åberopas. Motsvarande bestämmelse finns beträffande uppsägning i 7 § fjärde stycket anställningsskyddslagen.

Som Arbetsdomstolen uttalat i flera tidigare domar är syftet med den nu aktuella regeln att åstadkomma en snabb handläggning av ärenden om uppsägning eller avskedande. Arbetsgivaren måste alltså reagera skyndsamt när arbetsgivaren anser att det föreligger något förhållande som ger anledning att skilja arbetstagaren från anställningen. Arbetstagaren skall nämligen inte under längre tid än nödvändigt behöva sväva i ovisshet beträffande arbetsgivarens inställning i frågan om anställningen skall bestå eller inte (se AD 1992 nr 145 med där gjorda hänvisningar). Enligt vad som angivits i motiven till 1974 års anställningsskyddslag (prop. 1973:129 s. 243, jfr prop. 1981/82:71 s. 125) kan det dock inträffa händelser som inte kan överblickas genast, och i sådana fall torde inte tidsfristen börja löpa förrän de närmare omständigheterna har blivit utredda. I de svåröverblickbara fallen är alltså utgångspunkten att arbetsgivaren får utreda saken så långt som erfordras för att arbetsgivaren skall vara i stånd att ta ställning till det ifrågasatta handlandet och att tvåmånadersregeln börjar löpa när utredningen nått detta stadium. Tvåmånadersfristen får dock från principiella utgångspunkter inte någon annan innebörd i de svåröverblickbara fallen än i de klara och okomplicerade situationerna. Skillnaden är bara den att fristen i det ena fallet börjar löpa när händelsen inträffar och i det andra fallet när de närmare omständigheterna har blivit utredda (se t.ex. AD 1984 nr 109).

När det gäller ett misstänkt brottsligt förfarande som förnekats av den anställde och som gjorts till föremål för polisutredning och åtal har Arbetsdomstolen intagit den ståndpunkten att arbetsgivaren har rätt att avvakta lagakraftvunnen dom i brottmålet (se bl.a. AD 1976 nr 51). Vid erkänd brottslighet är i stället huvudregeln att tidsfristen enligt tvåmånadersregeln börjar löpa då arbetsgivaren får kännedom om erkännandet (AD 1980 nr 102 och 1989 nr 77). Arbetsdomstolen har därutöver i fall av förnekad brottsligt förfarande uttalat att arbetsgivaren även i sådant fall genom en intern utredning kan få klarhet i omständigheterna långt innan ett eventuellt brottmålsförfarande avslutas och att arbetsgivaren i sådant fall torde, om han väljer att åberopa händelsen som sådan till grund för uppsägningen, inte kunna avvakta en lagakraftvunnen dom i vilken händelsen prövats (AD 1999 nr 146). I ett annat avgörande, AD 2004 nr 9, angav Arbetsdomstolen att arbetsgivaren inte åberopat själva händelsen i sig utan det förhållandet att arbetstagaren dömts för allvarlig brottslighet som grund för avskedandet och att arbetsgivarens beslut i avskedandefrågan varit beroende av de allmänna domstolarnas straffrättsliga bedömning. Arbetsdomstolen fann i det fallet att arbetsgivaren haft rätt att avvakta lagakraftvunnen dom.

Arbetsdomstolen har uppfattat kommunens talan på så sätt att kommunen som grund för avskedandet av Å.G. åberopat händelsen som sådan och det faktum att hennes agerande bedömts som brott.

Det är ostridigt att rektorn fick kännedom om händelsen när den inträffade. Å.G. har i brottmålsprocessen förnekad brott men av hennes i tingsrätten lämnade berättelse, så som den redovisats i tingsrättens dom, framgår att hon vidgått de faktiska omständigheterna – att F. tvingats in på toaletten, att dörren låsts, att F. lagts ner på golvet och att han där hållits fast. Arbetsdomstolen har tidigare funnit utrett att rektorn vid ett möte straxt efter

händelsen under våren 2003 fått kännedom om de faktiska omständigheterna, dvs. själva händelseförloppet. I målet får anses utrett att det händelseförlopp som då redogjordes för är detsamma som det som legat till grund för tingsrättens dom. Arbetsdomstolen har därutöver funnit utrett att kommunen inte vidtagit några ytterligare utredningsåtgärder efter det ovan nämnda mötet. Kommunen har inte heller polisanmält händelsen. Kommunen har alltså avstått från att utreda händelsen vidare och får anses ha betraktat händelsen som utagerad.

I 2004 års avgörande ansågs arbetsgivaren ha haft rätt att avvakta lagakraftvunnen dom. I det fallet var dock frågan aktuell för utredning och avgörande i en följd. I föreliggande fallet har arbetsgivaren avstått från att utreda frågan vidare och har inte heller överlämnat den till rättsväsendet för utredning och avgörande. Det har således inte varit fråga om något avvaktande av ett lagakraftvunnet avgörande. I detta fall kan därför inte tvåmånadersfristen anses börja löpa i och med kännedomen om tingsrättens dom. Kommunen har inte heller åberopat att det skulle föreligga synnerliga skäl.

Mot bakgrund av det anförda finner Arbetsdomstolen att tvåmånadersfristen får anses ha börjat löpa under våren 2003. Kommunens avskedande av Å.G. får därför anses grundat enbart på omständigheter som kommunen har känt till mer än två månader innan underrättelse om avskedande lämnades.

Kommunens avskedande av Å.G. skall därför ogiltigförklaras och kommunen skall förpliktas att till henne utge ett allmänt skadestånd. Arbetsdomstolen bestämmer det allmänna skadeståndet till 80 000 kr. Om yrkad ränta råder inte tvist.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång i målen är kommunen skyldig att ersätta förbundet för dess rättegångskostnader.

Förbundet har yrkat ersättning med sammanlagt 236 027 kr, varav 225 500 kr avseende ombudsarvode i mål A 198/05 (förflyttningsbeslutet) och med sammanlagt 149 366 kr – som efter rättelse av felsummering skall vara 149 386 –, varav 139 500 kr i ombudsarvode i mål A 168/06 (avskedandet). Kommunen har överlämnat till rättens prövning att bestämma skäligheten av den yrkade ersättningen.

Arbetsdomstolen gör bedömningen, med hänsyn till att målen i grunden rör samma faktiska omständigheter, att den av förbundet sammanlagda yrkade ersättningen för ombudsarvode är väl hög. Förbundet får anses skäligen tillgodosett med en ersättning om 300 000 kr i ombudsarvode, avseende båda målen. Övriga yrkade kostnader finner domstolen skäliga.

Domslut

1. Avskedandet av Å.G. förklaras ogiltigt.
2. Arbetsdomstolen förpliktar Uppsala kommun att till Å.G. för brott mot 18 § anställningsskyddslagen utge allmänt skadestånd med åttiotusen (80 000) kr, med ränta enligt 6 § räntelagen från och med den 3 mars 2006 till dess betalning sker.
3. Arbetsdomstolen förpliktar Uppsala kommun att till Å.G. utge allmänt skadestånd för kollektivavtalsbrott med åttiotusen (80 000) kr, med ränta enligt 6 § räntelagen från den 23 september 2005 till dess betalning sker.
2. Arbetsdomstolen förpliktar Uppsala kommun att till Lärarförbundet utge allmänt skadestånd för kollektivavtalsbrott med femtiotusen (50 000) kr, med ränta enligt 6 § räntelagen från den 23 september 2005 till dess betalning sker.
5. Arbetsdomstolen förpliktar Uppsala kommun att utge ersättning för Lärarförbundets rättegångskostnader med trehundraatjugotusenfyrahundratretton (320 413) kr, varav 300 000 kr avser ombudsarvode, med ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Cathrine Lilja Hansson, Marianne Lishajko, Mårten Holmström, Inger Mattsson Kasserud, Anders Hagman, Margareta Zandén och Henry Sjöström. Enhälligt.

Sekreterare: Ola Björstrand